

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมของศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรีนคร จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงโคนม ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค และแนวทางแก้ไขของการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรีนครในการเลี้ยงโคนมภายใต้แผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมภายใต้แผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรที่เป็นสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรีนคร องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) จังหวัดสุโขทัย ปี 2537-2539 และ ปี 2540-2544 จำนวน 84 ราย เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือ แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ และสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้การวิเคราะห์แบบ Chi-square Test ผลการวิจัยสรุป ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ที่มีผลต่อการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีอายุระหว่าง 46-55 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 35.70 คิดเป็นร้อยละ 59.52 ของเกษตรกรทั้งหมดอายุเฉลี่ย 46.96 ปี สมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.67 มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 88.09 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมมาก่อนร้อยละ 1.19 อีกร้อยละ 98.81 ไม่มีประสบการณ์มาก่อน ลักษณะประกอบอาชีพมีสมาชิกที่เลี้ยงโคนมอย่างเดียวร้อยละ 58.33 เลี้ยงโคนมและประกอบอาชีพอื่นร่วมด้วยร้อยละ 41.66 การเข้าร่วมโครงการเลี้ยงโคนมในช่วงปี 2537-2539 คิดเป็นร้อยละ 36.90 และปี 2540-2544 คิดเป็นร้อยละ 63.10 ส่วนใหญ่ไม่มีการจ้างแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 92.86

จะใช้แรงงานในครอบครัวจำนวน 2 คนในการเลี้ยงโคนมจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 65.50 การใช้เครื่องรีดนมคิดเป็นร้อยละ 79.76 อีกร้อยละ 20.24 ไม่ใช้เครื่องรีดนม การใช้พื้นที่ในการเลี้ยงโคนมคิดเป็นร้อยละ 79.76 มีพื้นที่ 1-10 ไร่ พื้นที่เลี้ยงโคนมเฉลี่ย 7.05 ไร่ต่อครอบครัว ส่วนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์คิดเป็นร้อยละ 71.43 มีพื้นที่ 1-10 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์เฉลี่ย 10.73 ไร่ สถานที่ฝึกอบรมก่อนเกษตรกรเริ่มต้นเลี้ยงโคนมคิดเป็นร้อยละ 75.0 จากกรมปศุสัตว์ รองลงมาคือ อ.ส.ค. ร้อยละ 26.19 และจากวิทยาลัยเกษตรกรรมร้อยละ 2.38 หลังจากฝึกอบรมแล้วเกษตรกรยังได้ฝึกอบรมเพิ่มเติมระหว่างการเลี้ยงสูงถึงร้อยละ 71.43 และเหตุที่เกษตรกรสนใจในการเลี้ยงโคนมให้เหตุผลว่ามีรายได้สม่ำเสมอคิดเป็นร้อยละ 77.38 ระยะทางจากฟาร์มของเกษตรกรถึงศูนย์รับซื้อน้ำนมดิบและสำนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมอยู่ระหว่าง 1-15 กิโลเมตรคิดเป็นร้อยละ 59.52 ระยะทางเฉลี่ย 15.61 กิโลเมตร ส่วนใหญ่เกษตรกรใช้บริการรถรับจ้างในการขนส่งน้ำนมดิบเป็นร้อยละ 67.86 การได้รับข้อมูลข่าวสารจากการเลี้ยงโคนมจากวารสารมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 96.43 แหล่งข้อมูลข่าวสารเกษตรกรได้รับจาก อ.ส.ค. กรมปศุสัตว์คิดเป็นร้อยละ 100.00 และรองลงมาคือร้อยละ 70.24 จากสหกรณ์ การจดบันทึกข้อมูลฟาร์มของเกษตรกรส่วนใหญ่จะจดบันทึกเรื่องการผสมพันธุ์คิดเป็นร้อยละ 31.22 จำนวนโคนมภายในฟาร์มเกษตรกรตั้งแต่เริ่มต้นเลี้ยง 5 ตัวมาจนถึงปัจจุบันพบว่า มีโคนมเฉลี่ยภายในฟาร์ม 11.96 ตัว ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีโคนมภายในฟาร์มอยู่ระหว่าง 11-20 ตัวคิดเป็นร้อยละ 58.30 เกษตรกรจากคะแนน 20 คะแนน ปรากฏว่าเกษตรกรได้คะแนนเฉลี่ย 14.20 คะแนน และมีเกษตรกรได้คะแนนน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย 38 คน คิดเป็นร้อยละ 45.20 และได้คะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ย 46 คนคิดเป็นร้อยละ 54.80 โดยมีเกษตรกรที่ได้คะแนน 15 คะแนนมากที่สุด 24 คน คิดเป็นร้อยละ 28.60 และข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จจากการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรโดยวัดรายได้จากการขายน้ำนมดิบของสมาชิก (ก่อนหักค่าใช้จ่าย) ตามเกณฑ์ของกรมปศุสัตว์เป็นเกณฑ์ เกษตรกรที่เริ่มเลี้ยงปี 2537-2539 มีเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 มีรายได้เฉลี่ย 75,365.80 บาทและผู้ประสบความสำเร็จจำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 8.33 มีรายได้เฉลี่ย 17,586.87 บาท เกษตรกรที่เริ่มเลี้ยงปี 2540-2544 มีเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจำนวน 41 คนคิดเป็นร้อยละ 48.81 มีรายได้เฉลี่ย 72,078.87 บาท และผู้ไม่ประสบความสำเร็จจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 มีรายได้เฉลี่ย 19,373.85 บาท

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จจากการเลี้ยงโคนมสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรีนคร จังหวัดสุโขทัย กับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม พบว่า จากปัจจัยที่ทำการศึกษาทั้งหมด 13 ปัจจัย มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรีนคร จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญ 1 ปัจจัยคือ การใช้พื้นที่ในการเลี้ยงโคนมมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรีนคร จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม จำนวนแรงงานในครอบครัว การจ้างแรงงาน เครื่องรีดนม จำนวนแม่โคนม พื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ การรับการฝึกอบรม การรับข้อมูลข่าวสาร และระดับความรู้ในการเลี้ยงโคนม ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรีนคร จังหวัดสุโขทัยแต่อย่างใด

3. ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

1. เกษตรกรประสบปัญหาอาหารขี้มีราคาแพง
2. เกษตรกรประสบปัญหาอัตราการผลิตต่ำ
3. เกษตรกรประสบปัญหาราคาน้ำนมดิบต่ำ
4. เกษตรกรประสบปัญหาโคให้ผลผลิตต่ำ
5. เกษตรกรประสบปัญหาขาดแคลนเงินทุน
6. เกษตรกรประสบปัญหาขาดแคลนแปลงหญ้า
7. เกษตรกรประสบปัญหาขาดแคลนพื้นที่เลี้ยง
8. เกษตรกรประสบปัญหาโคเป็นโรคเรื้อรัง
9. เกษตรกรประสบปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำใช้

ความต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการและเอกชน

สมาชิกของศูนย์ศรัทธาได้แสดงความเห็นต่อความต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนจากทางราชการและเอกชนตามลำดับ ดังนี้

1. เกษตรกรต้องการให้อาหารขี้หมูมีราคาต่ำลง
2. เกษตรกรต้องการให้ราคาน้ำนมดิบสูงขึ้น
3. เกษตรกรต้องการให้อาหารขี้หมูคุณภาพดี
4. เกษตรกรต้องการได้รับข่าวสารใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม
5. เกษตรกรต้องการได้พันธุ์โคนมที่ให้ผลผลิตสูงกว่าเดิม
6. เกษตรกรต้องการได้รับการอุดหนุนยารักษาโรค
7. เกษตรกรต้องการให้มีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เพิ่มขึ้น
8. เกษตรกรต้องการพื้นที่ปลูกหญ้า
9. เกษตรกรต้องการแหล่งน้ำสะอาดใช้

การอภิปรายผล

จากการตั้งสมมติฐานว่าลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม จำนวนแรงงานในครอบครัว การจ้างแรงงาน เครื่องรีดนม จำนวนแม่โคนม พื้นที่เลี้ยงโคนม พื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ การรับบริการฝึกอบรม การรับข้อมูลข่าวสาร และระดับความรู้ในการเลี้ยงโคนม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรัทธา จังหวัดสุโขทัย

ผลการศึกษา พบว่า การใช้พื้นที่ในการเลี้ยงโคนมมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรัทธา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กล่าวคือ เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการเลี้ยงโคนมมากกว่า 11 ไร่ ขึ้นไป อาจเนื่องมาจาก การเลี้ยงโคนมหากมีพื้นที่ในการเลี้ยงโคนมมากจะทำให้สามารถแบ่งพื้นที่ใช้ในการทำโรงเรือนบางส่วน และยังมีพื้นที่เหลือสำหรับใช้ปล่อยโคนมออกมาเดินเล่น ทำให้โคนมมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีสุขภาพจิตที่ดี ส่งผลให้โคนมสามารถให้น้ำนมได้มากเมื่อผลผลิตได้มากทำให้มีรายได้ดี ส่งผลให้เกษตรกรที่มีพื้นที่ในการใช้เลี้ยงโคนมประสบความสำเร็จมากกว่าเกษตรกรที่ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงโคนมน้อย ส่วนเกษตรกรที่ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงโคนมน้อยซึ่งไม่ประสบความสำเร็จ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรไม่ได้มีการปล่อยโคขังไว้ในโรงเรือนตลอดเวลา และการเลี้ยงโคนมนั้นจำนวนโคนมต่อ

โรงเรือนไม่ได้กำหนดแน่นอนว่าควรจะมีกี่ตัวต่อขนาดโรงเรือนเท่าไรจึงจะเหมาะสม ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบได้มาตรวจสอบความสะอาดและสุขภาพของโคซึ่งอาจจะไม่ทั่วถึง ทำให้เกษตรกรที่ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงน้อยแต่ต้องการที่จะได้ผลกำไรสูง ใช้พื้นที่ในการสร้างโรงเรือนสำหรับขังโคนมไว้เพียงอย่างเดียว และปล่อยโคนมจำนวนมากไว้ในโรงเรือนเดียวกัน ทำให้โคได้รับอาหารไม่เต็มที่และไม่ทั่วถึง ทำให้มีผลต่อสุขภาพจิตและสุขภาพโคนมเสื่อมโทรมตามมา โคนมไม่สามารถให้น้ำนมได้อย่างเต็มที่ ปริมาณน้ำนมของโคลดลงได้ผลผลิตน้อย รายได้ที่ได้รับไม่คุ้มกับกับการลงทุนทำให้เกษตรกรไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญสม (2535: 132-133) กล่าวว่า ขนาดของที่ดินทำกิน หากมีที่ดินทำกินพอสมควรหรือขนาดใหญ่ที่จะขยายงานได้ก็จะรับได้ดี แต่ถ้าไม่มีที่ดินหรือมีที่ดินจำกัดก็จะขยายต่อไปไม่ได้ เช่นเดียวกัน พยุงศักดิ์ (2534, 17-20) กล่าวว่าไว้ว่าระบบการเลี้ยงโคนมจะแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่นโดยพิจารณาความเหมาะสมหลาย ๆ ด้าน เช่น สภาพพื้นที่ ภูมิอากาศ พันธุ์โคนมที่เลี้ยง ขนาดของฟาร์มต่อจำนวนโคนมที่เลี้ยง จำนวนแรงงานในฟาร์มตลอดจนเงินทุนและสภาพการจัดการ โดยคำนึงถึงการสร้างคอกหรือโรงเรือนเพื่อให้เหมาะสมกับวิธีหรือระบบการเลี้ยง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระบบ คือ ระบบการเลี้ยงแบบยืนโรง ระบบการเลี้ยงแบบปล่อยอิสระในคอกหรือในลาน และระบบการเลี้ยงแบบปล่อยโคนมในทุ่งหญ้า

ส่วนปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม จำนวนแรงงานในครอบครัว การจ้างแรงงาน เครื่องรีดนม จำนวนแม่โคนม พื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ การรับการศึกษาอบรม การรับข้อมูลข่าวสาร และระดับความรู้ในการเลี้ยงโคนม ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรีนคร แต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่าปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องในระหว่างประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมควรให้ความสนใจโดยการออกติดตามเยี่ยมเยียนและให้คำแนะนำปรึกษาอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่องเพื่อช่วยให้เกษตรกรที่ไม่มีประสบการณ์นั้นได้ดำเนินการเลี้ยงโคนมอย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่พื้นที่ในการเลี้ยงโคนม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเลี้ยงโคนม ซึ่งการเลี้ยงโคนมจะแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น เพราะฉะนั้นในระหว่างที่เกษตรกรดำเนินการอยู่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมควรมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องการเลี้ยงโคนม เช่น เทคนิคการใช้เครื่องรีดนม นำข่าวสารใหม่ ๆ ในวงการโคนมมาเผยแพร่ให้เกษตรกรทราบและแนะนำเกี่ยวกับการเพิ่มจำนวนแม่โคนมในฟาร์ม โดยการเก็บลูกโคเพศเมียไว้เป็นแม่พันธุ์เพื่อเพิ่มผลผลิตและขนาดของฝูงต่ออัตราส่วนแม่โคนมเพื่อให้คุ้มค่ากับการลงทุน และ โคนมที่เกษตรกรได้รับในบางพื้นที่เป็น โคนมที่สั่งเข้าจากต่างประเทศ (นิวซีแลนด์, ออสเตรเลีย) ซึ่งพบว่าการให้นมในปีแรกน้ำนมที่ได้นั้นมีปริมาณน้อย และผสมติดยากเนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเป็นเกษตรกรรายใหม่ ฉะนั้นในการจัดหาโคนมให้เกษตรกรควรจัดหาโคนมในประเทศ เพราะทนต่อโรค ดูแลจัดการง่าย และนำการปรับปรุงพันธุ์ให้มีสายเลือดสูงขึ้น การเลี้ยงโคนมก็ยังมีข้อจำกัดอยู่บ้าง เช่น ต้องลงทุนสูง ใช้พื้นที่มาก ใช้เวลาในการเลี้ยงดูนานกว่าจะให้ผลตอบแทนอาจเป็นเวลาสิบ ๆ ปี และที่สำคัญต้องการเอาใจใส่และมีความขยันมากกว่าการเกษตรกรอื่น ๆ ถ้าเกษตรกรมีคุณสมบัติดังกล่าว ก็จะเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพและประสบความสำเร็จได้ไม่ยากนัก หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ควรจัดหาเจ้าหน้าที่ผสมเทียมเพิ่ม เจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ ควรมีความชำนาญในการผสมเทียม และดูแลรักษาสุขภาพสัตว์เป็นอย่างดีเพื่อบริการเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการสังเกตการเป็นสัด การเตรียมโคเพื่อรองรับการผสมเทียม หรืออาจฝึกอาสาสมัครเพื่อทำการผสมเทียมให้แก่สมาชิกในกลุ่มแทนเจ้าหน้าที่เพื่อลดปัญหาอัตราการผลิตต่ำ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมในจังหวัดสุโขทัย ควรที่จะศึกษาต่อเรื่องต่อไปนี้

1. การศึกษาประสิทธิภาพ การผลิต โคนม เช่น อาหารสัตว์ และการให้อาหารที่มีผลต่อปริมาณการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ให้มีความสามารถในการให้นมสูงขึ้น และเหมาะสมกับเลี้ยงดูในประเทศไทย
2. การศึกษาปัญหาการผสมติดยาก รวมทั้งประสิทธิภาพการสืบพันธุ์ของโคนม
3. ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมต่าง ๆ โดยการเปรียบเทียบสถานการณ์ที่ประสบความสำเร็จกับสถานการณ์ที่ไม่ประสบความสำเร็จของกิจการ
4. การศึกษาการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม โดยเฉพาะด้านสินเชื่อ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved